Kulturutskottets betänkande

1978/79:10

med anledning av motioner om bevarandet av militärmusikens notmaterial och om en kartläggning av svenskt musikmaterial m. m.

Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet följande motioner, vilkas behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1977/78:28 uppskjutits till riksmötet 1978/79, nämligen

1977/78:1117 av Ingrid Diesen (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla att åtgärder vidtages i syfte att bevara, katalogisera och bekantgöra det i motionen nämnda värdefulla militärmusikaliska notmaterialet,

1977/78:1520 av Lennart Bladh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av svenskt not- och musikmaterial samt folkmusik för att möjliggöra en breddad notutgivning inom området.

I motionen 1977/78:1117 uppskattas de forna regementsmusikkårernas musikalier till 150 000 à 200 000 verk, fördelade på omkring 30 kårer. Motionären hävdar att detta omfattande notmaterial fortsätter att decimeras även sedan militärmusiken år 1971 fick en ny organisatorisk form genom inrättandet av regionmusiken. Det är enligt motionären utomordentligt viktigt att sådana åtgärder vidtas att det militärmusikaliska notbeståndet dels behålls intakt och bevaras till eftervärlden, dels katalogiseras och bekantgörs.

I motionen 1977/78:1520 anförs att musiken förmodligen aldrig tidigare nått så många som i dag. Motionärerna anser sig emellertid kunna konstatera en mycket stark kommersiell styrning av musikutgivningen.

Dagens stora musikutbud har inte enbart inneburit en ökad lyssnarskara utan även att de utövande musikernas antal ökat. Särskilt amatörmusikerna blir allt fler. I samband med denna utveckling har det enligt motionen visat sig att utgivningen av svenskt och nordiskt notmaterial sker i blygsam omfattning och att även lagerhållningen av musik för blåsorkester och andra ensembletyper är klart otillräcklig.

Motionärerna anser att beståndet av not- och musikmaterial liksom folkmusik ute i landet bör inventeras och samlas in för att komma till ytterligare användning. De förespråkar också att svenska tonsättare får i uppdrag att i ökad utsträckning skriva för amatörmusikverksamheten. Tillgång på ett rikhaltigt notmaterial kan, menar motionärerna, anses vara

lika viktig som mångfald i bokutgivningen och utgör i den meningen en del av yttrandefriheten.

Remissyttranden över motionen 1977/78:1117

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från regionmusiken och Musikaliska akademien. Akademien har som bilaga till sitt yttrande fogat ett yttrande från Svenskt marscharkiv.

Regionmusiken anser att militärmusikalierna är kulturhistoriskt värdefulla och framhåller att det inte endast får vara fråga om att bevara dem utan att de också måste levandegöras, dvs. användas. Regionmusiken tillbakavisar påståendet i motionen att musikalierna skulle betraktas som förbrukningsmaterial och förklarar att det faktum att regionmusiken använder en stor del av musikalierna inte innebär att notmaterialet förbrukas.

Enligt yttrandet har regionmusiken mycket begränsade administrativa resurser, vilket bl. a. har till följd att "det är naturligt om biblioteks- och arkivrutinerna ibland blir lidande". En avsevärd personalförstärkning skulle behövas om man på kort sikt skulle vidta åtgärder i enlighet med önskemålen i motionen.

I sitt yttrande hänvisar regionmusiken till att en inventering av militärmusikalierna pågår i samarbete mellan regionmusiken, riksarkivet, krigsarkivet, Musikaliska akademiens bibliotek, Svenskt musikhistoriskt arkiv och musikvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet. I inventeringsarbetet är en kvalificerad inventeringsman engagerad. Materialets omfattning gör att arbetet tar tid. Med resurstillskott skulle, anför regionmusiken, arbetet kunna intensifieras.

Sammanfattningsvis framhåller regionmusiken att militärmusikalierna bevaras, katalogiseras och bekantgörs i den utsträckning som de administrativa resurserna medger. Om regionmusiken anvisades särskilda medel för ändamålet skulle en utveckling av biblioteksrutinerna och en förstärkning av inventeringsarbetet möjliggöras.

Musikaliska akademiens styrelse instämmer till fullo i den av motionären visade oron över att det mycket omfattande och från många synpunkter utomordentligt värdefulla militärmusikaliska notmaterialet, trots vissa rutiner för tillvaratagande, alltjämt decimeras. Akademiens styrelse tillstyrker med kraft de åtgärder som föreslås i motionen.

I yttrandet framlägger styrelsen vissa grundläggande synpunkter på inriktningen av de åtgärder som styrelsen förordar. Såsom viktiga etapper i arbetet anger styrelsen fortsatt och intensifierad inventering, registrering och adekvat placering av materialet samt katalogisering. Som en slutetapp diskuterar styrelsen en särskild sektion för militärmusikmaterialet, inkluderande gamla instrument och utensilier, anordnad efter noggrann registrering

och katalogisering samt uppdelad i från tillgänglighetssynpunkt lämpligt placerade enheter.

Styrelsen tillstyrker att ett arbete efter de riktlinjer som antytts i yttrandet snarast igångsätts och att erforderliga resurser ställs till förfogande.

Svenskt marscharkiv redogör i sitt yttrande för olika anledningar till att militärmusikens notbestånd inte sammanförts till en enhet utan kommit att hamna på många olika händer. Därvid nämns riksarkivet, krigsarkivet, regionmusiken, armémuseum, regementsmuseer, lokala militära arkiv, Svenskt marscharkiv, kungl. biblioteket, Musikaliska akademiens bibliotek, civila arkiv och bibliotek av icke institutionskaraktär samt privatpersoner.

De tendenser till splittring av militärmusikalier som funnits och fortfarande finns, har, anförs det i yttrandet, medfört "att detta intressanta och värdefulla kulturgods kommit att skingras, skänkas bort, brännas, kastas på sophögen, gömmas undan, därför att det alltför ofta av ansvariga personer, som för musikkulturens lämningar saknar tillräcklig veneration eller kunskap därom, bedömts som kassabelt". Mot en sådan utveckling måste nu enligt Marscharkivet de kulturvårdande myndigheterna ingripa. Enligt Marscharkivets bedömning torde det vara nödvändigt att en samarbetsgrupp tillsätts, som på ett övergripande sätt kan bearbeta problemet i fråga.

Svenskt marscharkiv anser det också angeläget att den pågående inventeringen av militärmusikalierna konsolideras och ges ökad status genom ett formellt uppdrag.

Sammanfattningsvis föreslår Svenskt marscharkiv att åtgärder vidtas i syfte dels att stoppa den fortsatta decimeringen av militärmusikalier, dels att ekonomiskt säkerställa den inventering som redan påbörjats. Vidare förordas insatser för omhändertagande av materialet efter avslutad inventering.

Remissyttrande över motionen 1977/78:1520

Musikaliska akademien, som anmodats avge yttrande över motionen, har delegerat uppdraget att utarbeta ett yttrande till en arbetsgrupp.

I yttrandet understryks med kraft att situationen för utgivning och distribution av svensk musik, bl. a. genom nottryck, är ytterst allvarlig. Rent allmänt kan därför alla förslag till åtgärder för en förbättring livligt rekommenderas, anför arbetsgruppen, som samtidigt framhåller att problemområdet är omfattande. Enligt yttrandet är vissa delar av detsamma redan föremål för utredning eller förslag till åtgärder. Som exempel härpå nämns dels att utbildningsdepartementet arbetar med frågan om tillhandahållande av notmaterial, dels viss utgivning av äldre svenska tonsättares verk. Beträffande folkmusiken erinras om verksamheten vid svenskt visarkiv. Trots att det finns en rad institutioner som arbetar med de aktuella problemen anser arbetsgruppen att mycket återstår att göra och att det finns behov av resurser och samlande initiativ.

För Musikaliska akademien är det enligt yttrandet angeläget att en samordning kommer till stånd i syfte att närmare undersöka vilka åtgärder som kan vidtas. Därvid nämns olika berörda organ såsom Föreningen Svenska tonsättare, svenskt visarkiv, Berwaldkommittén och Svenska musikförläggareföreningen. Vidare bör undersökas vilka ekonomiska förstärkningar som kan åstadkommas.

Yttrandet utmynnar i ett tillstyrkande av de åtgärder som föreslås i motionen 1977/78:1520.

Utskottet

Motionerna 1977/78:1117 och 1977/78:1520 behandlar båda frågor som rör musikmaterial. I den förstnämnda motionen aktualiseras problem som gäller bevarandet av det militärmusikaliska notmaterialet, medan det i motionen 1520 förordas åtgärder för en breddad notutgivning m. m. med tanke främst på amatörmusikerna.

Utskottet anser att det är viktiga frågor och problem som tas upp i motionerna. Vård och bevarande av musikalier, liksom en breddad notutgivning har – i jämförelse med de flesta andra områden – hittills ägnats ringa uppmärksamhet i det kulturpolitiska arbetet.

Remissyttrandena över motionen 1977/78:1117 ger stöd för uppfattningen att insatser behövs i fråga om vård, bevarande och bekantgörande av militärmusikens musikalier. Däremot ger yttrandena inte någon samstämmig bedömning av i vilken utsträckning det inventeringsarbete som pågår behöver förstärkas och kompletteras med andra insatser. I sammanhanget bör vidare nämnas att riksdagens revisorer i granskningspromemorian (nr 3/1978) Viss av staten finansierad konsertverksamhet uttalat att frågan om vård och förvaring av det omfattande militärmusikaliska materialet bör uppmärksammas vid en eventuellt kommande översyn av regionmusikens ställning och uppgifter.

Vad beträffar motionen 1977/78:1520 tillstyrker Musikaliska akademien att de åtgärder vidtas som motionärerna förordar. Utskottet har också uppmärksammat att statens kulturråd i petitasammanhang uttalat sig för stöd till utgivning av noter.

Remissyttrandena visar en splittrad bild i ansvars- och förvaltningsfrågor inom de aktuella områdena. Såväl beträffande handhavandet av det militärmusikaliska notmaterialet som i fråga om insatser för notutgivning behövs uppenbarligen samordningsåtgärder och klarare ansvarsfördelning.

Utskottet har inhämtat att man inom utbildningsdepartementet f. n. överväger behovet av stöd till utgivning av noter till svensk musik. Den kartläggning av svenskt not- och musikmaterial som förordas i motionen 1977/78:1520 synes ha nära beröringspunkter med det arbete som pågår i departementet. Utskottet utgår också från att de möjligheter som finns att genom tillvaratagande av folkmusik berika notbeståndet uppmärksammas i

sammanhanget. I avvaktan på resultatet av departementets arbete bör riksdagen enligt utskottets mening inte göra någon särskild hänvändelse till regeringen med anledning av motionen 1977/78:1520.

De överväganden om stöd till notutgivning som nyss berörts har enligt uppgift även aktualiserat frågor som rör bevarande och tillgänglighet av musikalier. Utskottet utgår från att de problem beträffande det militärmusikaliska notmaterialet som tas upp i motionen 1977/78:1117 kommer att uppmärksammas i detta sammanhang eller prövas i annan ordning som befinns lämplig. Med hänsyn härtill finner utskottet det nu inte erforderligt med någon anhållan hos regeringen om åtgärder, varför motionen 1977/78:1117 avstyrks.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motionerna 1977/78:1117 och 1977/78:1520.

Stockholm den 17 oktober 1978

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Per Olof Sundman (c), Tore Nilsson (m), Ingemar Leander (s), Olle Eriksson (c), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Hans Alsén (s), Kerstin Göthberg (c), Catarina Rönnung (s), Gunnar Richardson (fp), Stina Eliasson (c), Helge Klöver (s), Lena Öhrsvik (s) och Börje Stensson (fp).

Särskilt yttrande

av Ingrid Diesen (m):

Med hänsyn till att utskottet i sak har visat förståelse för de problem som aktualiserats i motionerna och sålunda får anses ha gett dessa en positiv behandling har jag inte ansett mig böra anföra någon reservation mot utskottets yttrande och hemställan.

Jag vill dock framhålla att utskottets uttalande om att remissyttrandena över motionen 1977/78:1117 inte ger någon *samstämmig* bedömning av i vilken utsträckning det inventeringsarbete som pågår behöver förstärkas och kompletteras inte får undanskymma det faktum att Musikaliska akademiens styrelse med kraft tillstyrkt de åtgärder som föreslås i motionen och att även regionmusiken och Svenskt marscharkiv betonat behovet av åtgärder.

Jag delar utskottets uppfattning att det är angeläget att en översyn som rör tillgänglighet och utgivning av noter i allmänhet även omfattar militärmusikalier. Enligt min mening hade det dock varit önskvärt att utskottet klarare och mer bestämt uttalat sig för åtgärder som kan åstadkomma en lämplig

ansvarsfördelning och en bättre samordning beträffande handhavandet av det militärmusikaliska notmaterialet. Jag vill därför uttrycka förhoppningen att de olika pågående eller aviserade utredningarna kommer att ägna de i motionen aktualiserade frågorna stor uppmärksamhet.